

УДК- 330.341.1(100+477)

СВІТОВІ ІННОВАЦІЇ ТА ЇХ РОЛЬ В УКРАЇНІ

А. Богдан

*Львівський національний університет імені Івана Франка
79008, м. Львів, проспект Свободи, 18*

*Дано визначення інноваціям, що з'являються в Україні. Показана схема природних і радикальних інновацій, а також їх процес виникнення і обґрунтовано їх місце і роль у інноваційному середовищі.
Ключові слова: природна інновація, радикальна інновація, фермент, інноваційний відгук, природно-нова інновація.*

Досліджуючи економічні перетворення у світовому масштабі, доходимо висновку, що суспільство перебуває на такому етапі свого розвитку, коли більшість економічних проблем вирішують на базі швидкої розробки та використання у виробництві нових технологічних і організаційних ідей, нової техніки або інакше – інновацій.

У деяких випадках при визначенні поняття “інновація” мова йде лише про продуктивні інновації, що полягають у пошуку альтернативних шляхів використання існуючого продукту[1].

Вдало доповнює цю думку польський вчений Е.Бирський, який ототожнює інновації з промисловим виробництвом, пов'язуючи його, крім техніки і технології, з появою нових виробів[2].

К.Познанський під інноваціями розуміє “зміни в методах виробництва і продуктах, що базуються на нових чи не використовуваних до цього моменту знаннях”[3].

Усю сукупність процесів, що відбуваються на підприємствах різних галузей народного господарства, можна умовно поділити на дві групи - традиційні та інноваційні. Традиційні процеси характеризують звичайне функціонування народного господарства, його галузей і підприємств, а інноваційні - розвиток останніх на якісно новому рівні. Протягом тривалого періоду, коли економіка функціонувала й розвивалася переважно за рахунок факторів - застосування постійно зростаючого обсягу суспільних ресурсів персоналу, виробничих фондів, у виробництві домінували традиційні процеси.

Оскільки ці фактори практично себе вичерпали або стали економічно не вигідними, розвиток та інтенсифікація сучасного виробництва мають базуватися переважно на нових рішеннях у галузях технології, техніки, організаційних форм і методів господарювання. Опрацювання, прийняття та реалізація таких рішень і становлять зміст інноваційних процесів. У загальному розумінні інноваційні процеси, що мають місце в будь-якій складній виробничо-господарській системі, є сукупністю прогресивних, якісно нових змін, що безперервно виникають у часі та просторі. Результатом інноваційних процесів є новини, а запровадження їх у господарську практику визнається за нововведення. Інноваційні процеси започатковуються певними галузями науки, а завершуються у сфері виробництва, сприяючи прогресивним змінам останнього. Первісними імпульсами запровадження нововведень на підприємствах служать не тільки суспільні потреби й результати фундаментальних наукових досліджень, а й використання зарубіжного прогресивного досвіду в галузі технології та організації виробництва, сучасних форм господарювання. За своїм характером інноваційні процеси, й нововведення поділяються на взаємозв'язані види.

За силою впливу на ефективність діяльності певних ланок суспільного виробництва всі нововведення можна об'єднати у дві групи - локальні та глобальні. Якщо локальні нововведення ведуть переважно до еволюційних перетворень у сфері діяльності підприємств і через це не справляють якогось істотного впливу на ефективність функціонування та розвитку цих підприємств, то глобальні, що здебільшого є принципово новими, кардинально підвищують організаційно-технічний рівень виробництва, а завдяки цьому забезпечують суттєві позитивні зрушення в економічних і соціальних процесах.

Між окремими видами інноваційних процесів існує відносно тісний взаємозв'язок.

Будь-які локальні і глобальні нововведення різного спрямування можуть забезпечувати максимально можливий прогресивний вплив на виробництво за умови, якщо підприємства використовують їх постійно, комплексно й гармонічно.

У певному розумінні інноваційні процеси, які відбуваються на підприємствах різних галузей є сукупністю прогресивних, якісно нових змін, що безперервно виникають у часі та просторі.

За силою впливу на суспільне виробництво закордонні дослідники інновацій вказують на два види глобальних інновацій: природні та радикальні[4].

Приймається зазвичай, що природна інновація полягає у новому використанні знаних вже форм чи технологій. Вона виявляється і вдосконаленні чогось існуючого.

Інновація радикальна є чимось новим і віддаленим від відомих раніше технологій чи методів. Часто зустрічається з назвою (переломна). Дослідження RPI дало змогу точніше визначити радикальну інновацію, вказуючи, що вона виконує хоч один з таких пунктів[5]:

- цілком новий характер діяльності;
- наявність п'ятикратної поправки знаних характеристик діяльності;
- зменшення коштів, як найменше на 30%;
- вагома перевага основної конкуренції в галузі.

Інновації приросту та радикальні йдуть поруч. Кожна зміна у чомусь новому характеризує стрибок уперед, але пізніше настає період прирістної інновації, що поступово змінює фізичні виміри продукту.

На малюнку 1 представлено теоретичний перебіг інновацій радикальних та прирістних у певній галузі з функцією часу. Можемо зауважити, що виконується діяльність невеликих прирістних інновацій, аж до появи радикальних, після яких проходить стрибок, що в свою чергу спричиняє прирістну інновацію.

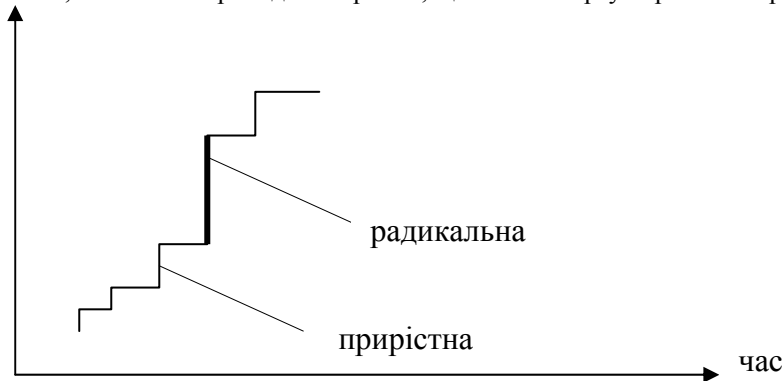

Рис.1. Теоретичний перебіг радикальних та прирістних інновацій.

Їх формування та ріст займає багато часу, хоч багато з них так і не досягає свого рівня розвитку. Інновація прирістна йде вслід за інновацією радикальною, за словами М. Tushman, С. O'Reilly, це отримало назву "період технологічного ферменту"[6].

Фермент – конкурентні варіанти технологій, кожна з яких має основу на засадах діяльності схвалення чи налагодження ринку. Термін ферменту дезорієнтує виробників і клієнтів і порушує їх впевненість

В Україні на жаль, спостерігаються лише локальні, тобто поодинокі, окремі інновації, а глобальні розвиваються у країнах з високим рівнем науково-технічного прогресу. Радикальні інновації мають тенденції до появи у закладах високого науково-технологічного рівня.

У нашій країні національна економіка проходить період відродження ринкових відносин, що насамперед вимагає активізації інноваційної діяльності, що вимагає певних змін в економічному механізмі діяльності підприємств.

Ми вважаємо, що поява прирістної інновації на українському ринку є пізнім явищем – це як "відгук" радикальних інновацій, що змінені чи вдосконалені у процесі трансформації, а також в певній мірі створені і освоєні на нових ринках застосування і для держави вони стають інноваціями власними, отримують назву локальних, прирістно-нових інновацій (мал.2).

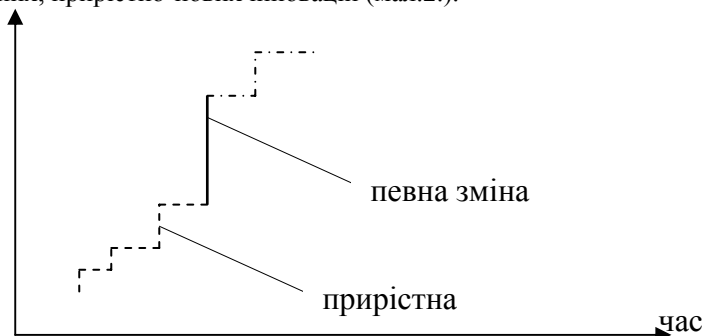

Рис.2. Трансформація радикальних інновацій.

Високий інтелектуальний потенціал України здатний творити власні великомасштабні та радикальні інновації, прикладом є перемога конкурсу інноваційних проектів у 2006 році в "Силіконовій долині", де українські проекти були визнані кращими. Але, на жаль, вони будуть реалізовані не в нашій країні.

В наслідок запізнілих радикальних інновацій, які виникають на світових теренах, породжується невизначеність зі сторони покупців та клієнтів – це паралізує їх остаточний вибір.

1. Strategic Planning in the Small Business. – Dallas: South – western Publishing co. – 1987. – p.113
2. Хучек М. Социально-экономическое содержание инновации на предприятии // Вестник Московского университета. Серия экономика. – 1995. – №1. – С.65
3. Poznański K. Innowacje w gospodarce kapitalistycznej. - Warszawa, 1979
4. James M.Utterback, Mastering the Dynamics of Innovation, Harvard Business School Press, Boston 1994, s-106-116.
5. red. Krzysztof Ciejpa-Znamirowski. Innowacje na polskim rynku finansowym. T. 3, wydawca: Katolicki Uniwersytet Lubelski 2005, 224 s.
6. Managing creativity and innovation, Harvard Business School, Publishing Corporation, przełożył G.Luczkiwicz zarządzanie kreatywnością i innowacją. MT Biznes, 2005, s-200.

INNOVATIONS THAT APPEAR IN UKRAINE ARE DESCRIBED.

A. Bohdan

Ivan Franko National University of Lviv

Innovations that appear in Ukraine are described. Scheme of growth innovation and radical innovation process of their appearance is investigated, place and their role in innovation sphere were grounded.

Keywords: growth innovation, radical innovation, ferment, innovation response, growth-new innovation.